

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫБА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Хереклекчилер кооперациязының ажылдакчыларының чугула сорулгалары

Хереклекчилер кооперациязы болза бистич чуртуушта улуг хей-ниги организациязы болур. Ол калбас салгы четкилерин, дык хей белеткек болгаш бугурагач черлерин. Хереклекчилер кооперациязынын бараан саарылгазы чыл бүрдө өзүп турар.

Совет улус Коммунисттик партияның XX съездинин төгүтүт шийтирлерин күөстөтпашан, бистич чуртууштуң экономиказынын болгаш културалынын улам ыңай чечектелишкенин дөш кедэ ажалыгын күштүг көдүрери болгаш калбас хереклекчилер кооперациязынын бараан саарылгазы чыл бүрдө өзүп турар.

Совет улус Коммунисттик партияның XX съездинин төгүтүт шийтирлерин күөстөтпашан, бистич чуртууштуң экономиказынын болгаш културалынын улам ыңай чечектелишкенин дөш кедэ ажалыгын күштүг көдүрери болгаш калбас хереклекчилер кооперациязынын бараан саарылгазы чыл бүрдө өзүп турар.

Партияның XX съездинин улустун хереклекчилерин негеделерин өй-шанаа үлестерин хандыларынын, совет салгынын културалынын улам бидеринин болгаш үрүмчелеринин бараан саарылгазынын планын чедикшигинин боттадыларынын чугула сорулгаларын салгы ажалдакчыларынын мурнуна салган. Тыва областын хереклекчилерин негеделеринин эвилелинин ажалдакчылары совет салгынын мурнуна салган сорулгаларын үр-түндөйдө боттадыларынын күш-ажылчы салгынын килрип турарлар.

Бо чылдың боти кварталынын бараан саарылгазынын планын олпоребосовуунини системалык чедикшигинин күөстөткөн. Танды, Эриги, Би-Хем районлары саарылгазынын үрүмчелерин күөстөтүп турар. Совет салгынын културалынын бидер дөш база салгы ажалдакчыларынын бараан негеделерин хандылары дөш кымынказ ажалдакчылар, чонуну ыңайлыгынын болгаш хүндүткелин чаалап алган С. Брасовская, С. Намыраева, О. Хажыпхан, А. Железников, А. Чернова ышкан мурнакчы салгыларынын ат-сураа областа билингир апарган. Бистич областа аки ажалдакчылар хереклекчилер негеделеринин эвилелери база өзөш өзес. Бо дугайында Танды районун чикке кылдыр көртүп болур.

Танды районун ажалыч чоннарынын бараан хандыларынын өскө районлоорга дөмөйлөргө эки тургускан. Райпо баштаар чери болгаш салгылар чонуну бараан негеделерин болгаш саалдарын шын өөренип көрүп, бараанга чагы кылдыра оңу барымдалап турар. Бараанын эргилер сөөртүрүп депшигелет методун бо районда чедикшигинин чорулуп турар. Эргилер сөөртүрүп шын организастаанын түндөйдө салгыларын район төвү кирип барааннар чоруу сөөсөөн. Ол чорук салгыларын логикалык ажалдакчылар, хереклекчилерин негеделерин үзүктөп чок хандыларына база салгыларынын үр-шаны хей черте халас эрттирерин кызыларына арганы берген.

Танды районуну бараанын болдун салгы черлеринин таарыштыр шын хуваан турарынан барааннар бир черге саарылга чок чылар, а өскөсине чедикпейн баар чорук болбойн турар. Канды бир бараан саарылга чок апарганда ону хереклекчилер чериниче саат чок чедикшери организастаынган. Райпонын салгылары кедэ ажалыгын чугула кампаниаларынын чедиле колхозчу көдөңгө ажал-ишчилеринин өртүзүчкө үнүшкүнүг салгылашынын логикалык организастап турар. Бо талашы-биле ылангы Элегестин ажалычын кооперациязын өң идепкейлиг ажалдакчылар.

Эриги болгаш Би-Хем районлары база аки ажалдакчы, совет салгынын културалынын бидериниче чаа-чаа чедикшигинин чедип ап турар. Олар бараан саарылгазынын планын үрүмчү ажи күөстөй, салгы ажалдакчыларынын социалисттик чарыкына чангыс удаа өзөш тилекчи болуп үнөшкөн. Эки ажалдыг хереклекчилер негеделеринин эвилелери-биле калды болдун мурнуна салган сорулгаларын күөстөй, багай ажалдап турар хереклекчилер кооперациязынын барын чоокта чаа болуп эргилерин хуучулар хурааларын кереткес.

Чүд дөргө хереклекчилер кооперациязын ажалы колхозчуларын, МТС-тер болгаш совхозтар ажалдакчыларынын, кедэ интеллигенциянын дүргөн өзүп турар херекке харам чокка бээрлер.

Бараан чөзелинин дугайында Совет-Югослав дугуржулганы болгаш Югославияга Совет Эвилели чөзешин тыпсыр дугайында дугуржулганы күштүг болдуруп бадылааны

Бараан чөзелинин дугайында Совет Социалисттик Республикаларынын Эвилелин Чазанын болгаш Югославиянын Федеративтик Улус Республикаларынын Чазанын дугуржулганы болгаш Югославиянын Федеративтик Улус Республикаларынын Эвилели чөзешин тыпсыр дугайында дугуржулганы СССР-нин Дөдлн Советинин Президиуму 1956 чылдың март 29-тагы Чарлы-биле күштүг болдуруп бадылаан, ол дугуржулгаларын мурнуна СССР-нин Министрлер Чөвүлелин бадылаан

1956
АПРЕЛЬ
7
СУББОТА
№ 72 (3525)

Өртөө 20 коп.

Совет-швед дыңнадыг

Шведиянын Премьер-Министри дөргө Т. Эрландер Совет чазактын чазанын дугайында бо чылдың март 29-тан эгелеш апрель 4-ке чедир Москвага турган.

Премьер-Министр Т. Эрландер болгаш өң-биле кады келген Ишттик херектер министри Г. Хелдун Москвага СССР-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазы Н. А. Буганин-биле, СССР-нин Дөдлн Советинин Президиум кезиктир, СЭКН ТК-нын Бирги Секретары Н. С. Хрущев-биле, СССР-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазынын Бирги Оралакчызы болгаш Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов-биле, а ол ашкан Совет Эвилелин дугуржулганын өскө-даа ажалдакчылар-биле чулаажышкылар кылган.

Ол беседаларга швед талашын: Швециянын СССР-де Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин Р. Сульман, Швециянын ДХМ-инин Политиктиг кидизинин эргелекчизи эгичин Г. Ярринг, Швециянын СССР-де Эгичин черинин чөвүлечини Л. Петри, Премьер-Министринин бодунун секретары У. Пальме, Швециянын ДХМ-инин 2-ги секретары Г. Лорентзон, пресс-аттеше С. Фрикус олар баш кирешкенер.

Беседаларга совет талашын: СССР-нин Даштыкы салгы министри Н. Г. Кабанов, СССР-нин Култура министри Н. А. Михайлов, СССР-нин Даштыкы херектер министри ораакчызы В. С. Семенов, СССР-нин Швецияга Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин К. Е. Родионов, СССР-нин ДХМ-инин Скандинав чурттарынын кидизинин эргелекчизи М. Г. Грибанов, СССР-нин Швецияга Эгичин черинин чөвүлечини Н. М. Лухомов болгаш чөвүлечини А. М. Александров олар баш кирешкенер.

Ийи чурттарынын талашы-биле кирешкен чулаажышкыларын үзүндө хамыктын мурнуна совет-швед харылаалар айтканынын талашы-биле, база ийи талашынын эрге-ажыктарына хамыктык хамыктык улаулар талашынын ийи айтканына хамыктык санал-оңалдарын ажалы-чакты чок болгаш ажалыг солчушкуну чорулар аргалыг болган. Ук чулаажышкылар Швециянын болгаш Совет Эвилелин аразында харылааларын тодарайлап турар наймалдык болгаш чаагай калбас-халбасын дугулаа өрткөн.

Чурттарынын каймы-даа кайы-каймынча барааннар солчурун улам-ыңай хөгжүдеринге солчурулаагы деп чүө айттыган. Ийи чурттарынын аразында чаагай кады ажалдакчыларын чикке кылдыр практиктиг хөгжүдерге авариядан камгалаа албанынын кады ажалдакчыларын дугайында 1954 чылда чардыган болгаш дараазында калбарган дугуржулганын алаан. Агаар харылааларын дугайында чаа чардыган совет-швед дугуржулга өң чоокку келир үдө Стокгольмдин болгаш Москванын аразында дөрт агаар харылааларын тургузарын болдунар аргалыг кылмып турар.

Прибалтика республикаларынын Совет Эвилелинге кирген-биле холбазы кайы-каймынча хамыктык хамыктык ажалы негеделерин 1941 чылдың совет-швед дугуржулгазын дүштүр шийтирлер таарыштыр дугайында чулаажышкыларын өгөлөөр дугайында дугуржулганын чедип алынганын талаш бадылаан. Ийи чулаажышкыларын өгөлөөр-биле өң чоокку үдө швед талашын Москвага чорулар.

Оон ийи, ийи талашынын улуг ужу-дузалыг кылдыр көрүп турары өрткөн болгаш културалыг харылаалар сөөгү үнүг дугуржулга өртүшкү-биле калбарганын чулаажышкыларын чорулулаанын айткан. Ураачу ажалдыкыларын, ажал-бүрү тусай өрткөннүн техниктиг экиптеринин төлөөлөрүн болгаш бөдүктөрүн бажыры, спортчу ажалышкы болгаш турмиз ийи улустарын аразында харылааларын улуг чергелин-биле быжылган болгаш кайы-каймын быжыр чорукту улагтырып болур дөргө дугайында бир өң-сөткүл санал-оңалды талаш илгерилеэн. Ийи чурттарынын даштыкы-биле културалыг харылааларын айтканы-биле ажалдап турар күрүне органдарын ол талаштар солчушкуну хөгжүдеринге чоруу ийи бээр дөргө дугайында дугуржулганын чедип алынган.

Културалыг болгаш өрткөн харылааларын дугайында айтканын талашы-биле чулаажылга үзүндө өң чоокку үдө ылангы дараазында тодарай төлөөлөрдө боттанган турар улаураг деп дугуржулганын чедип алынган: бирги эгелчеге медицина, боду болгаш техниктиг өрткөн талашынын өрткөн-ишчилелдин мергелди ажалдакчыларын солчуру, ыңаарга хүлөп ап турар чурт анаа турары-биле болгаш өрткөн ажалын чорудары биле холбазыг чарык-даларын төлөөр; хамыктык чуртун архивтеринче болгаш библиотекаларынче өрткөн ажалдакчыларын килер; ийи

Совет-швед дыңнадыгга ат салганы

Апрель 3-те Кремльди улуг ордууна совет-швед дыңнадыгга ат салгышыны болган.

СССР-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазы Н. А. Буганин болгаш Швециянын Премьер-Министри Т. Эрландер совет-швед дыңнадыгга ат салган.

Анаа олурушканнар Л. М. Баганович, В. М. Молотов, М. Г. Первушин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шенков, Е. А. Фурцева, СССР-нин Даштыкы Херектер министри ораакчызы В. С. Семенов, армия генералы И. А. Серов, СССР-нин Швецияга Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин К. Е. Родионов, СССР-нин ДХМ-инин Скандинав чурттарынын кидизинин эргелекчизи М. Г. Грибанов, СССР-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазынын Протокол начальниги Е. А. Тарабрин болгаш албан-дузаалыг өскө-даа кижилер.

Швед талашын олурушканнар: Даштыкы херектер министри Г. Хелдун, Швециянын СССР-де Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин Р. Сульман, Швециянын Даштыкы херектер министрствозунун Политиктиг кидизинин эргелекчизи Г. Ярринг, Премьер-Министринин бодунун секретары У. Пальме, Швециянын Даштыкы херектер министрствозунун салгы кидизинин 2-ги секретары Г. Лорентзон, Швециянын Премьер-Министринин чанында паралаа херектеринин талашы-биле тусай төлөөлөчү С. Фрикус, Швециянын СССР-де Эгичин черинин ажалдакчылары.

Даштыкы болгаш Совет журналистер база олурушкан. (СЭТА).

Т. Эрландерниң Москвада чоруп турары

Совет чазактын чазанын-биле Москвага туруп турар Швециянын Премьер-Министри Т. Эрландер болгаш ону үдөп чоруу кижилер март 30-те Москва Кремлинин төгүтүг болгаш архитектуралыг тураскаалдары-биле танышканнар. Кремльде В. И. Ленинниң ажалычын кабинетинде болгаш квартираның олар чорашан. В. И. Ленинниң ажалычын кабинетинде үнү чорууда Т. Эрландер демдегелеринге жоң алаан бижалганы кылган.

«Москвага чоруп турган үеисте бистич көргөн бүгү чүдүдери-биле бо төгүтүг квартирга бистич чорашканын өң-не улуг солчурун ажалыг болган».

Швед ажалчылар СССР-нин Министрлер Чөвүлелин хураалдар залын, а оң соонда Успенский болгаш Архангельский содаларын көргөн, чексек палатанын коллекциялары-биле танышкан. Т. Эрландерге Боо-чечек палатанын дөргө дугайында дугайы чулаалар турар өрткөн ажалыч белекке берген. Белекти хүлөп албашан, Премьер-министр музейге чымдылган чүдүлөр база делегейге өң-не байлыгы чүдүлөрдүн бирээни деп чулаалар.

Москва Кремлин көрүп турар үдө Швециянын Премьер-Министринин СССР-нин Швецияга Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин К. Е. Родионов, СССР-нин Даштыкы херектер министрствозунун Протокол кидизинин эргелекчизи Ф. Ф. Моляков, Москва Кремлин комедиянын генерал-лейтенант А. Я. Веденин үдөп чорашан. Премьер-министр-биле кады швед журналистер Кремльде көргөн.

Кежээ Т. Эрландер кадайы-биле, Швециянын Даштыкы херектер министри Г. Хелдун кадайы-биле, Швециянын СССР-де Оңа болгаш Бүрүн эргилер Эгичин Р. Сульман кадайы-биле, Премьер-Министрини үдөп чоруу өскө-даа кижилер чыгып байыр чедирип турган.

Б.ӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

С. Тушков. — Четкестерге элечип болбас (2 арын).
К. Хертек. — Улагтыр каттышкан колхозтар (2 арын).
О. Смирнов-оол. — Партия чырадышкынын четкелеринге эдилдин материалдарын ханды өөренир (2 арын).
А. Сагаланов. — МТС-тин таралга белеткелге коммунистерниң болу (3 арын).

Б. Савин. — Очулдурукчу башкынын ажалы (3 арын).
С. Болдуур-оол. — Кызыл Брестин ажалын экижилер (3 арын).
Венг улаштуураг төгүлдөш (4 арын).
Великобританиянын Коммунисттик партиянын XXIV съездинин (4 арын).
Италиянын Коммунисттик партиянын национал чөвүлелин сессиясы (4 арын).
Парламенттер аразынын эдилдинин органдарын хураалдары (4 арын).

Архивчилерин семинары

Чоокта чаа ТАО-да ИХМ-ниң чанында туртун архивчин ажалдакчыларын семинары болуп өрткөн. Анаа партиянын XX съездинин материалдарын таныштырган. «Архив документтерин практика кырынга ажалдакчылар», «Тыва улустун төгүтү», «Бүтү делегейин байлаа» болгаш «революсттүг серемчиле» деп темаларыг лекциялар болтулаан.

Боттук фактылар-биле холбашкан солуп болгаш билингир лекцияларын семинарын кижикчилери улуг кичөөткөй-биле дыңнааннар.

Семинар чоруп турган үдө районнарда келген эштер архивтин өрткөн ажалдакчыны эш Федорованын улуртулаанын биле олуктуксомуни, эмгелге черинин болгаш Кызылдын Култура бажынын архивтери-биле танышып практикалааннар.

Чамдык район организацияларынын архив документтерин кам чок байлаа кадалганын, тусай шкафтар-биле хандырылганын турарынын ужурун чулула документтер урелип баскылар таарыштыларын семинарын кижикчилери илгертен болгаш моон солгаар ыңдыг четкестерин болдурбас талашы-биле кемчелерин алырын саналдап турганнар.

Семинарын доогулаанын соонда оң кижикчилери областын чурт шийтирелдин Музейинге барып, мына төгүтү документтери-биле танышканнар.

Солун лекция

Чоокта чаа Чөөн-Хемчик районун партиябиндеги хоорайын партия, совет активни, партия организацияларынын агитаторлары, бугурагачтарын мурнакчылары чыгган. Анаа СЭП Тыва обкомун пропаганда болгаш агитация кидизинин эргелекчизи эш Н. Бурбаский партиянын XX съездинин түндөлдөрүн, оң төгүтү шийтирелеринин база алыгы беш чыл планын күөстөп талашы-биле областын партия организацияларынын сорулгаларын дугайында лекциянын номчаан.

Алдыгы беш чыл планы-биле ылангы Тыва областын үлестирин, кедэ ажалыг хөгжүлөр база ажалыч чонуну чаагай амыралын, културалыг денелер бидер дугайында кемчелерин лектор тодарайы-биле тайылырлаан.

Партиянын XX съездинин материалдарын чурттагыч чонга калбас-биле таныштырарын агитаторлар хүлөндөп алганнар.

Ильичинин лампочказы

Улуг-Хем районда Калинин аттыг колхозун баштаар чери суурга электр станциянын тургузары-биле оң бажынын, анаа хереклетерин материалдарын баш буруннар белеткен алган турган. Чоокта чаа салгы алганы чаа электр станциянын тургузарын колхоз кыска үенин иштинде дооскан.

Калинин аттыг колхозтун төвү Эл-Бажы суурну Ильичинин лампочказы март 30-де чырыдып өгөлөөн. Чуртталга бажынында, артында бугурагач черлеринде, суурга школа, медицина болгаш ветеринария база култура албан черлеринде электр шугулары кириптерин.

Фермаларда хей күш негетинер ажалдарын механизастар, дөргө болгаш пилорамалда шийчедикчилерин электр күжү-биле хедилер кемчелерин чоокку үдөп ап чорударын колхоз баштаар чери көрүп турар.

Баштайгы аванс

Колхозчуларга аванс тыпсырын ай санында чуртчулар дугайында партиянын болгаш чазактын үдүргөн доктаалы артыг бугурагач хөгжүлдеринге болгаш чонуну материал-културалыг денелер улам чаагайлыгынын улуг улаураагы. Ол болза, СЭП-нин XX съездинин төгүтүт шийтирелеринин боттамылазы болур.

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтун баштаар черинин март 25-те болган хураалына колхозчуларын ажалдаан күш-хүннеринге аванс тыпсырын чулаалашкан. Ийи болгаш февраль айларга кылдыган күш-хүннерге хамыктыгыг ниятлы-биле 14 муң рубльдин авансынын колхозчуларга тыыскан.

Колхоз бугурагачын иденкейлиг кижип турар

Току районун «Май 1-ин» колхозтун колхозчулар хөгжүлөр Ак Шанчыма артыг кыргындан бээр хуу барылаанын ажалдап келген. Анын ажалына ол база иденкейлиг кижип турар. Чыл бүрдө-де күсүк, кышкы анын сөөнүндө бодуну колхозчуна өң-өлүк тыныштыгдан ийи мүй ажал рубльдин оорулаанын, оон ийи бо чылдын 680 ажал ийи кижип килерин.

Четпестерге эптежи болбас

Таңы районунун партия активинин хуралынан

Таңы районунун партия активинин хуралы болуп өткөн. Ол хуралга СЭКП-нин XX съездинин түнөөлөрүнүн болгон районунун партия активинин хуралына сорулганынын дугайында илеткеди партия райкомунун секретары эш Харченко кылган.

СЭКП-нин XX съездинин бистин партия-ыстын төгүзүндө база өн-не чугула съездинин бирөөн болганын илеткеди онзап чугаалаан. СЭКП-нин XX съездинин түнөөлөрүнүн бистин чуртуу-туд бүтү деген болгон иштике байла-ына ханы анализ бердинген, партиянын XX съездинин сөөлүндө үдө СЭКП-нин ажил-чорудугуна бүтү талалык көргөн, чуртундун мурунга келер теги уагт сору-галарын тодоргалык дээрин илеткеди айткан.

Районунун ажилчы чоннары партиянын XX съездинин төгүзүлү шийтирлерин болгон алдыгы беш чыл планынын тала-ы-биле Директиваларын политика бол-гон күш-ажалын көдүрүшкүн-биле ху-дө алганын илеткеди демдегелген. Чаа беш чылда районо талалык шөлү 1,6 ка-тап, оң иштинде тараа култураларын шөлү 1,3 катап өсөр. Тараанын нити чымдазы 1,4 катап, карбофалды—6 ка-таптан хей өсүдөлүгү болуп. Тараа ку-лтураларын дүжүтүү колхозтарга тектар санынан 13,7—15,2 центнер, а «Элегес» совхозка 16 центнер чедери планда көр-дүгөн.

Районунун ажилчы чоннары 1955 чылда партиянын болгон чазактын шийтирле-рин күсөтпншаан, кедээ ажил-агыйын хөгжүдөнгө чамдык чедирини берди-болган. Калинин аттыг болгон Жванов аттыг, «Революциянын чалбымын» бол-гон «Кызыл партизан» колхозтар тараа култураларын тектар санынан-ла 14—17 центнер дүжүтүү өстүргөн. Тараанын ажаа алымынын чидирит чөлөк чоруткан.

Бедик дүжүтүү өстүрүнүн он-он мас-тердери илерген. Оларын арзында Бай-Хаак МТС-тин трактор бригадаларын бригадирлери эштер Ермолаевтин болгон Роженовтон өкн түнөөлүгү ажалдын илеткеди онзап демдегелген. Эш Ермо-лаевтин ууртканын бригада 240 гектар шөлүдү бирөөндөн-не 24,5 центнер та-рааны өстүргөн, ол ишкан эш Роженов-тон бригаданы 1300 гектар шөлүдүн би-рөөндөн-не 21 центнер дүжүтүү алган.

Мнчалла-даа шак илмг мурнакчылар-нын ажилын дүжүлганын бүтү ния-тинин болдуар ажил-агый чоруткан. Дүжүлгалар солчуушканын организас-татымаан. Районга тараа културалары-нын дүжүтүүн ортук көргүзүү чамыс болгон. Сталин аттыг болгон Буденный аттыг колхозтар гектар санынан чүгө

8—9 центнер тарааны алганар. Эрткен чылын агротехниктиг хемчегер четпес чоруткан. Балгазын МТС-тин зонасында колхозтарын сугарыла четкили четпес ажыгатынмаан. Ында Мальцевтин мето-дун шийгөдир ажил чорутунаан. Эрткен чылын районо кукуруза тарылгазы өкн организастатынмаан.

Бо чылдын чакы тарылгазынын ху-нери чоокшулал олар. Ынчалла-даа районо чакы тарылгага белеткек оокм чоруу турар. Уреиннер четпес урунмаан. Жванов аттыг колхоз кымызасы уреинин белет-кээр планын чүгө 94 хуу күсөткен. Сталин аттыг колхоз сула уреинин чүгө 53 хуу, арбайыны — 38-ле хуу урган. Картофель уреини ыракта-ла чедир белет-кетишкен.

Алдыгы беш чылда районо мал ажилы-нын продуктуунун бедиринин тодорай планнары чотаатынган. Ынчалла-даа «Ре-волюциянын чалбымын» колхозтан өскө ажил-агыйлар сүт саалдазынын планын күсөтпейн турарлар. Сталин аттыг кол-хозта инектерин бызазынга эмирин саар арга ам-даа ууаткатынмаан. Оң түнө-линде ол колхоз бо ажил-агый чылмын боштайгы беш айларын инек бүрүзүн чүгө 77 килограмм сүтү саап алган. Ол-ла үнөш иштинде «Революциянын чал-бымын» колхозун Марачевка фермазы инек бүрүзүн 546,9 литр сүтү саап алган. Оң иштин инек санынан-ла 600—700 литр чедир сүтү саган мурнакчы саанчылар бар. Чангыс районун кожа ту-рар колхозтарында байдалын шак илмг уулу ыгалдын болза, чамдык колхозтар мал ажилын продуктуунун бедирин-ин аргаларын багы ажаллап турарын керечилеп турар. Мал кыштагындагыш-кынында уагт четпестер бар. Чамдык колхоз-тарда малдың баш саны хорамчалык болуп турар.

— Ажил-агыйга уурутулганын дең-деси өскө айларын районун чоокта чаа бо-луп өрткен экономикаг конференцияны илереткен — деп, илеткеди чугаалаан.

Кедээ ажил-агый продуктуунаын чам-гыс хемчегерин күш-ажалын чарыгалы дым уагт болуп турар. Ол дугайын колхоз-тарда чангыс ай өскө байдал керечил-еп турар. Чижээ, Жванов аттыг колхоз бир центнер тарааны алымына 1,8 күш-хүнүн болгон 8,80 рубль чарыгалан болза, а Буденный аттыг колхоз 3,5 күш-хүнүн болгон 16,70 рубль чарыгалан. Ынмг чижектерин хей-биле көргүзү болуп. Ол болза, колхозтарда күш-ажал-дын нормалашканын өкнжөөнүн, күш-хүнүн үдөдүн багынын болгон административ-эргелел аппаратын ууу-нун түнөөлү болуп. Амгы үдө чамдык административ-эргелел аппаратын кызы-рып турар. Беш колхозтарда 46 кижини

административ — эргелел аппаратын кы-зырган. Олар болза (1955 чылда тур-ган күш-хүнүн үнөш-биле) чылда 23104 күш-хүнүн ажалдап ап азы 183902 рубль ап турганар. МТС-тер штатидан 20 киж кызытынар. Ол болза күрөөнө чылда 164262 рубль кам-налганы бээр.

МТС-тер ажилында уагт четпестер бар. Техникага бот-үне оларда уагт болбушаан турар. МТС-терге ажил нормалары чам-гыс ай болбаш.

Районда партия-организастыг болгон партия-политиктиг ажилда уагт четпес-терин актив хуралы илереткен. Колхоз бү-дүргөндө коммунистерин авангарды-лык ролу бедиреп турар. Кедээ ажил-агыйда чүгө 171 коммунистер ажаллап турар. «Кызыл партизан», Ленин аттыг колхозтарын партия организастыгы колхоз бүдүргөндө ханымсалгалыг участоктарында коммунистерин күжүн ам-даа таарыштыг тургушаанар. Ол бүтү четпестерин ууаткаарын районун партия активинин хуралы партия организасты-гына сүмөлзөн.

Сталин аттыг колхозтун даргазы эш Рудин районун белеткектер конторазынын четпес ажилын шүтүмчүзөн: — ол кон-торанын ажилдакчылары (директору эш Сафонов) белеткектер ажилын өкн ууру-пайн турар. «Элегес» совхоз райпога ду-жаары-биле дагаа чуургазын сөөртүп кел-ген. Оң өкөлгөн киж бүдүн ажил ху-нүндө малаан. Ажил шактын сөөлүндө, — контора ам дагаа чуургазын хулап албайн турар — деп ханымлаанар. Совхоз дагаа чуургаларын чедир сөөртүп уагт тава-рышкан — деп, ол чугаалаан. Оң иштин Бай-Хаак МТС мал ажилын механизаста-рына чогуур кичээлгө салбайн турарын эш Рудин чөнтү шүтүмчүзөн.

СЭКП райкомун оргилидинин эргел-екция эш Диденко санал берген, чамдык парторганизастыг социалисттиг чарышты дым эреней ууруту турарын шүтүмчү-зөн. — «Кызыл партизан» колхозтун партия организастыгы бо чылдын өтөинде колхозчулар аразында чарышты багыт өскө организастап өтөдөн турар. Ам ол ажил-ында барык-ла утундуган. Февраль, март айларда чарыштын түнөөлүн үндүрбөз — деп, ол чугаалаан.

Хуралга шүптү 16 киж санал берген. Киж бүрүзүн чугааы болза, партия-организастыг болгон политиктиг ажилдын ажил-агый сорулгаларын чедирин-инин шийтирлеринде дүжүтүп өдө тургузгыч уулаган.

Хуралдын бүтү кижикчилери болза, партиянын XX съездинин шийтирлерин чангыс өп-сөткөлдиг деткөн.

С. ТУШНОВ.

Дүржүлгалыг пропагандисп

Чөөн-Хемчик районун Чыргакы чели чыл шкылазын директор эш М. Буян бодунун кол ажилы-биле чегелештир партияг чугула даалганын азын каш чыдар иштинде күсөдир, СЭКП төгү-зүнүн доңчу курун өөрениринин бөлү-мүгө пропагандистеп келген.

Бо чылын ол Чыргакы кедээ Советтин

Калинин аттыг колхозунда партия, совет активчилеринин партия төгүзү өөренир бөлүмүндө башкылык турар. Партиянын XX съездин ажитынган хүндөн бээр съездин материалдарын бөлүмүн дымнакчыларына тодорайы-биле таныш-тырып келген.

Пропандист эш Буян өөренир мате-

риалдарын тема бүрүзүгө өкн белет-кени, солунардан болгон жуналдардан материалдарын үргүчү ажаллап, — чедирин бедик денеге чорутун, тема бүрүзүгө областын, районун мурунда туруп турар сорулгаларын холбаштырып турар.

К. САЛЫ.

Партия чырыдышыкынын четкилеринге съездинин материалдарын хандыр өөренир

Амгы үдө Коммунист партиянын XX съездинин шийтирлерин бүтү чөнг таймбырларын, өөренир бистин пропа-ганда ажилынын кичээлгөинин тө-вүнө туруп турар.

Коммунистерин, комсомолчуларын, партия кижигүн өскө активин ол төгү-зүл шийтирлерин хандыр өөренип, ону амгырага боттандырып өскөдөргө чер-чере партия чырыдышыкынын четкилери уагт дуулаар. Бо чылдын фе-вральдан өскө бистин областа партия чырыдышыкынын бүтү четкилеринде съездин шийтирлерин болгон мате-риалдар өөренип өскөдөн. Областын пар-тия организастыгы ол төгүзүл ший-тирлерин чер-чере өөренир талазы-биле чогуур организастыг хемчегерин алган. Партия чырыдышыкынын четкилерин-ге жеңи 100 ажил чак бөлүмүгөн, 10 семинарларын организастааш, шыырак билгилит, дүржүлгалыг пропагандистерин быжыгалаан.

СЭКП-нин XX съездинин материал-дарын талазы-биле боштайгы азын каш кичээлдер областын бүтү районнарыда болгон Кызыл хоорайда партия чыры-дышыкынын бүтү четкилеринде болуп өрткөдөн.

Ам партия организастыгынын мур-унда тургузунуу келген эчелегит со-рулга чүз дие, партия чырыдышыкы-нын системанында болуп өртпү турар кичээлдерин, семинарларын, мында ном-чутуруп турар лекцияларын, илетке-дерин теоретиктиг денегин, утк-шкына-рын съездинин тургускан негеделеринин кеннелин чедир бедире болуп.

Идеология ажилында даалдаланган чет-пес чүз болза, оң коммунист тургу-зушкундан, амгыраадан хоорайга тур-густыгында болуп деп сөзд илерет-кен. Оң ажил өрттерде хамыктын мур-унда пропагандист кайдар-биле ажил-да партия организастыгынын кай х-ре өкнжөткөнүн дым хамааржыр. Ма-лаа партия комитеттеринин чанында тур-

гускан пропагандистерин түгүчү ажил-даар семинарларын уагт ролууг.

СЭКП Кызыл хоорому, Баа-Хем, Чөөн-Хемчик, Улуг-Хем райкомнары съездин материалдарын өөренип өскөдөн мур-унда пропагандистерин семинарларын өрттиргенер. Ол семинарлар болза ТК-нын өтөт илеткелинде чотаадыкын өзү-биле улам мый хөгжүдөн алган чам-дык теоретиктиг айтырларын дымнак-чыларга мын таймбырларын болгон материалдарын тус черин партия, со-вет, ажил-агый организастыгынын со-рулгалары-биле холбаштырып таймбыр-лаарын аргаларын пропагандистеге берген. СЭКП-нин Баа-Хем, Чөөн-Хемчик райкомнарын секретарлары эштер Москаленко, Шклев, Дилжик олар рай-онун ажил-агый талазы-биле чедир-инерин, мурнакчы дүржүлгалын көр-гүскөн ажитыг фактыларын болгон районун мурунда туруп турар сору-галарын ол семинарларга кылган илет-келерине тодорай көргөсөнер.

СЭКП-нин XX съездинин шийтирле-ринин үнөш-биле холбаштыр болуун ажил-ын ажил-агый болгон култура тургу-зушкунунун херөгө ажитыг кылдыр өдө тургузуп турар пропагандист бис-тин областа дым хей. Чижээ, Тес-Хем районунда Калинин аттыг колхозта И. Би-че-оол, Самагалдай суурта Ширен, Току районун Тоора-Хем ортук шкылазында Загайнов олар боттарынын кичээлдерин-ге материалдарын дымнакчыларга билдир-гип, солун кылдыр амгыраада боттуг фактылар-биле болгон сорулгалар-биле холбаштырып таймбырлап турарлар.

СЭКП-нин XX съездинин шийтирлерин ажилчы чоннарга таймбырлап уагт ха-рымсалгалыг ажилга партия, совет уурутуучу ажилдакчылар боттары иде-ялгит кижирин чугула. Баа-Хем, Тес-Хем, Бий-Хем, Улуг-Хем районнарын уурутуучулар чон ортузунда лекциялар, илеткектер кылырын боттары-биле киж-жи, партия чырыдышыкынын четки-леринде пропагандист болуп ажаллап турарлар.

Коммунистерин политиктиг өөредиле-

Колхоз тудуу

Тудуг бригадазында

Сүт-Хөл району «Сталинни орук» кол-хозтун бүдүргө планнада бо чылын азын чугула тудугларын кылыр көрдү-ген. Тудуг планынын чедиринин кү-сөдөш ылаңгы анаа хергелээр тудуг-ныжын баш буртуугаар кымын-на белет-кеш амырыдан уагт хамааржырын ажил-дын практикамын улам-на бүүзүрөдип ту-рар.

Бригадада 80 киж бар, оң иштинде хе-рөгөжөөр 32, күш-ажалын орга-низастыг багыт өскө тургустунган. Тудуг-ныжын белеткээр эвено тайгада 10 муң ажил чудуктарын кезип чонаш, черин агында чып бөлгөн, а транспорт эвеноу март 28-ле чедир артыл төвүнө 7 муң фермалар чанында 1012 чудуктарын сөө-ртү өскөдөн.

Бызаңчылар эвеноу база-ла тудугту ажаллап турар. Фермада малчыларга 3 чуртталга бажынарын кымып дужааган, ам колхоз төвүндө дөрт өрөл асылың ба-за чуртталга бажынын тудуун кымып өгөлөй берген.

М. ЧАРТАН-ХУНА.

Ыяш белеткелинде

Баа-Хем районун «Ленинни орук» кол-хозунун тудуг бригадазында (бригадир коммунист эш Тараканов) 15 киж 4 ав-томашиналыг, бир трактордуг ажаллап турар. Бо чылын 1000 кубометр тудуг-ныжын белеткээр тургаш, 1100 кубометр-ин черде кезип, оортан машина оруунда 990 кубометрин сөөрткөн, колхоз суурун-да болгон пилорама чанында 650 кубометр мышты болгон 200 кубометр дашты сөөртүп чедирген.

Тудуг бригадазынын бөлүктөринде пар-тиянын XX съездинин материалдарын таныштырып, тудугулар ортузунда со-циалисттиг чарышты калбартып турар.

Колхоз баштаар чери колхозчуларын чуртталга амдыралын өкнжөөр дөш чуртталга бажынарын тудуп алып тудуг материалдарын кезер болгон сөөртүп та-лазы-биле колхозчуларга дулажалыг турар.

С. СИРЗАН.

Нолхозчу суурну өстүрер дээш

Чаа-Хөл районун «Тилелге» колхозун-да тудуг бригадазынын эш Доренге ууру-ган болуу тайгада 1000 кубометр мышты кескен, чер агында үндүрүп алган. Оң иштинден 200 кубометр мышты колхоз төвүндө сөөртүп чедирген. Ол бөлүк ыяш кезеринин планын күсөткен.

Ыяш кезикчилери эштер Доре, Нурзут-оол, Кусе олар ажил нормаларын хүн-бүрү-де ажил күсөдөп турарлар.

Тудугулардан 5 киж колхоз суурунда клубтун кымын, шалазын кылмышаан, оң иштинде олуттарын чоокку үдө доозар деп турар.

К. ХОВАЛЫГ.

Улгаттыр каттышкан колхозтар

Чоокта чаа Кызыл районун «Черби» болгон Чкалов аттыг колхозтарын кижигүнөринин улгаттыр каттышар дугайында хуралы болгон.

Биче күштүг колхозтарын улгаттыр каттыштыр чорук колхозтарын эконо-миктиг болгон организастыг быжыгымы-нын хандырынга, оларын күш-шалазын өстүреринге чугула хемчег бо-лур. Сөөлү чылдарда бо колхозтарын ажаллап черлерин кымызын, ажил-ын күжүн өскөдөн, күчү-шалазын кедээ ажил-агый машиналарын ажалла-рында-биле четпестерин амдыралыг кы-рынга көрүп, сүт-бараан фермаларын бедик бүдүргүзүлүп, механизация-биле хандырынган нога ажилынин бригада-ларын өсүзүг организастап шылавайн ту-рарлар.

Колхозтар каймык-даа эргелел аппара-тыг, анаа хей-хей чарыгалдарыг турган. Артедьлерин ажил-агыйн көдүреринге ол бүтү уагт илгит берейн турган. Чаа-лов аттыг колхоз ногаа, батча, мал чечи, тараа културалары өстүреринге, а «Чер-би» колхоз тараа болгон мал чечи кул-туралар өстүреринге таарымчалыг че-лерин. Оларын ажил-агый төптеринин аразы чүгө 8 километр болуп турар.

Бо бүтүп өөренип көргөш, ол колхоз-тарын кижигүнөри тус-тус нити ху-ралдарын чыгаша, ийи колхозтарын улга-тыр каттыштыр дугайын шийтирлээш, ону деткирин дилзөн. Колхозчуларын күзелин боттандырып чогуур организа-циялар деткөн.

Бо каттышкан хуралга санал берген колхозчу бүрүзү чугаалажып турар ай-

Н. ХЕРТЕН.

Квартал планын асыр күсөткен

САРЫГ-СЕЙ. (Телефон-биле). Баа-Хем районда үлөтүр комбинатынын ажилы өрткөн чылдарда дым багыт турган. Ком-бинат 1954 чылда 104 муң рубль, а 1955 чылда 89 муң рубль котаралыг ажаллаан. Ол болза уурутулганын кошкан, күш-ажалын организастыгынын багыт тургу-зтуганын керечилеп турар.

Райүлөтүр комбинатынын коллектив бо чылдын бодунун ажилында өскө чаар-тыгаларын кылган. СЭКП-нин XX съез-динин алдары дөш калбарган бүтү улус-тун социалисттиг чарыж күш-ажалын диг.

Колхозтар рыногунда

Эрткен неделяда Кызылдын колхозтар рыногунга 34.845 рубльдин аны-бүрү кедээ ажил-агый продуктуларын саттыган.

Колхозтар рыногунда бирги черин Баа-Хем районун «Тилелге» кедээ ажил-агый артыл ээлеп турар. Болхоз рынока даалган, сүт, дагаа чуургазы, саржа, эт, кымызас болгон өскө-лаа продуктуларын үргүчү садып турар. Ол ишкан, ол рай-онун Молотов аттыг, «Октябрь 30 чылы» колхозтары рынокта багыт өскө кижип турарлар. Кызыл хоорайнын хергелекчилер нитишелерин рынокта № 4 арегү кедээ ажил-агый продуктуларын доктаамап сал-мыш турар. Апрель 1-де 2700 рубльдин аны-

зы-бүрү продуктуларын Кызыл хоорайнын чуртталгаларына саткан.

Область төвүндө ырак өскө Кызыл, Та-нды, Бий-Хем районнарын кедээ ажил-агый артедьлери Кызыл хоорайнын кол-хозтар рыногунда таварыла болуп киж-жи турарын демдегеле чогуур.

Рынок комитети рыноктун ажилын сап-ырап талалы-биле чамдык ажалдарын чорудуп турар. Май 1-де өдө-сүтүгү па-нышону ажиттыган. Павлово кымын өдалга системалыг болгон чайгы үдө эт, сүт баксыратпас тускай соок черлерин.

Н. ИВАНОВ.

Иыдыг пропагандистеге СЭКП-нин Кызыл хооромунун пропаганда болгон агитация килдин, бүүдүргө черлеринде партия өкн организастыгы тус черин ажил-чорудугунаын дугайында мате-риалдарын шийи алымын үргүчү ду-лажалга чогуур. Моон-биле калы боттары-нын дымнакчыларын, оларын ажилы-нын характерин пропагандист бүрүзү бил-ген турарын негээр керек. Партия чы-рыдышыкынын аны-бүрү хемчегерин пропагандистерин билгит мергелешин талазы-биле, дымнакчы составын бил-лигин болгон билли алып аргалынын талазы-биле дымнакчыларын. Моон уурундан материалдарын оларга өөрени-ринин аразы база аны-агыл болуп. СЭКП-нин Сүт-Хөл райкомунун про-паганда болгон агитация килдин (эргеле-ки эш Шадий) съездин шийтирле-рин болгон материалдарын бүтү черле-ге чангыс ай чүгө номчугунаын арга-зы-биле өөренирин негеп турган. Ол рай-онун кезекке партия шкылазында про-пагандист эш Борбай-оол бодунун кичээл-деринге материалдар чүгө номчугунаын аргалын ажаллааш, амдыралдан чангыс-даа чижек көрүүр арга чок болгон.

Кичээл бүрүзүн сорулгалы болза, теоретиктиг айтырларын билли албы-шаан, бистин ажилында четпестерин илердир, оларын ажил өрттеринин суу-тарын айттыр, күш-ажалын бүдүргү-зүлүп бедиринин, продукциянын бот-тө-нин чингедиринин аргаларын тодорай көрүргөш, мурнакчыларын күш-ажалы-нын депшилетил аргаларын дигит киж-ектер-биле көргүзүп турган, ону ажил-херекке ажаллаарын дымнакчыларын бот-келесил көдүрер болуп. Ынчанган пропаганда кичээл харымсалгаз канчаар-да ажал уагт. Анаа хамыктын мурну-да тус черде ажил херектин туруп турар байдалын болгон ында салдыган сору-галарын ылап билдир негетирен.

Партия организастыгынын сорула-зы — СЭКП-нин XX съездинин ший-тирлерин болгон материалдарын партия чырыдышыкынын бүтү четкине бо өөредиле чылын төнчүзүгө чедир хан-дыр өөренип өрткен турарын хандыраы болуп.

О. СИРИН-ООЛ.

СЭКП обкомунун инструктору.

ЧАСКЫ ТАРЫЛГАГА ҮЛЕГЕРЛИГ БЕЛЕТКЕНИР

МТС-тин тарылга белеткелине коммунисттерин ролу

Шагаан-Ары МТС-тин механизаторлары машина-трактор паркынын септелгенин чотуур үдө доозар дугайында социалисттик хулаалгезин күөстөшпашаа, боттарынын сөзүн ээлерер. Эрткен чылдарынын четпестерин өөрөнип көрбүшпашаа, күсүк, кышкы септелгеге хамыктык мурунда МТС-тин материал-техникти суурунун бүгү талаалыг белеткели хулаалгези күөсүдиря хандырган. МТС-тин эи-не таарым-чагы, энтиг черяге мотор септээр цех дерянтинген. Токарь цехинде бөдик бүдүрүчүлүг чаз токарь станок немей тургустунган. Хой күш үндүрер ажылдарга кызын черия алгынган. Эрткен чылын дарганаар цехтин ажылы таарымштыр тургустунмай турганында септелгеге чамдык шайптыкташкынар таваржын турган. Ону бо чылын катаптавазынын темчегелери алынган. Септелгенин күөшүншкыниг хүнеринде токарь болгаш оорганнар цехтер ийи эөлчегде ажылдап турган.

МТС бүгү тракторларынын септелгезин дооскан, оон шынарын багай эвес деп санап турар бис. Ажыл-херектин чедишкынирн чүлө бүдүрүлгө оран-суурларынын болгаш дерянтин чотуур үдө белеткели шийтирлээн эвес, а харын кол нурузунда бар турар четпир санын калдар, оларын дуржулазын болгаш калдарга аргалынын өөрөнип көрбүшпашаа, цехтер, бөлүктөр, бригадалар айым-биле таарымштыр тургускан чорук шийтирлээн.

Ажылдың харымсалгалыг участкаларына коммунисттер болгаш комсомолчулар ажылдап келген. Олар бөдик бүдүрүчүлүг күш-ажыл, сагыла-чурум талаалы-биле үлгөрин көргүзүп, бүдүрүлгенин мурнакчылары болуп турар. Моторлар септээр цехтин ажылын участок механиги, коммунист эш Грудинин эки башкарып чорутканынын түнөлинде беринген оонада бүрүн күөстөнгөн. Трактор бригадаларынын бригадирлери эштер Букарин, Ковнев, Назытов, дуржулгалыг тракторист эш Андреев олар септелгеге ажылдап келген. Социалисттик чарыкша күш-ажылдын бөдик көргүзүлгөсүн чедишпашаа, дөш септелгеге цехинин бүгү септегилери тракторлар септелгезин чедишкыниг дооскан сөзүндө өртөкти чүдүлгө биле болгаш акша-биле шаңнаткан.

Тракторларын көлөдирер кезең септээр талаалы-биле бөлүк (үдүрүчүлүг участка) механиги, коммунист эш Карбыш бөлүктөр аразына шийчир кызыл туку-гашты чаалап алган. Ол бөлүктүн ажыл-кыныары эштер Чам-оол, Подзидин олар ажыл норманын хүн-бүрдө ажык күөсүдө турган. МТС-те кезектер чыыр цехтин үдүрүчүлүг, СЭП кезиңүн эш Маевский болуун харымсалгалыг медресе бил-башаа, хулаалгезин ак-сеткилди күөсүдө, күш-ажылга үлгөрин көргүзүп турар. Оон инициатива-биле механизаторлар болгаш ажылчынар ийиги эөлчегде база ажылдап турганнар, ыңдыг арга-биле ажылдаш, 2 тракторун септээр. Эш Макавский чүвени урей кылып чорутуу бол-бурбас, күш-ажылдың организасташкы-

нын экижидер дугайында механизаторлар ортузунга ажылды чорудуп келген. Трактор бригадаларынын бригадирлери, коммунист эш Золотухин андазын, илир, машина септээр бригаданы үдүртүп башкарган.

МТС-те оон-даа эске коммунисттер септелгеге шугут ажылдааннар. Коммунисттер эштер Имажык, Базыр-оол көдө ажыл-агый машиналарын эки септээр өртөкти чүдүлгө биле болгаш акша-биле шаңнаткан. СЭП кезиңүн эштер Блинков, Төмүр-оол, Шадрин болгаш оон-даа эскелер база эки ажылдап келген.

Комсомолчу эш Бухтуев дарган эш Бара-оол-биле кады кышкы үдө ажылдап, маска хап турган, олар бүдүрүлгө оонаалдынын үргүлчү 150—180 хуу күөсүдөп турган. Эш Бухтуевтин кол мергезили — комбайнер, күш-ажылдың бөдик көргүзүлгөсүн оң чедишпашаа. МТС ону ийи катап өртөкти чүдүлгө биле шаңнаткан. ВЛКСМ обкомунун хүндүлөк бижи-биле эш Бухтуев база шаңнаткан.

Комсомолчу комбайнер эш Огнев токарьга ажылдаш, хүнде нормазын 120—150 хуу күөсүдөп турган. Комсомолчу тракторист эш Дмитриенко, моторжу эш Савков септелгеге эки ажылдаш, ВЛКСМ обкомунун хүндүлөк бижи-биле база МТС-тен өртөкти чүдүлгө биле шаңнаткан.

Цехтерин, бригадаларын, бөлүктөрүн, тус-тус механизаторларын болгаш ажылчыларын ортузунга социалисттик чарык калбарган, машина-трактор паркын септелгезинге коммунисттерин болгаш комсомолчуларын мурнакчы ролу бедээниин түнөлинде, тракторлар септелгези эрткен чылдындын ийи ай бурун-чаа доозулган. Савсар эш Князев сырыла-дыгыч эш Братолов-биле чарыкшаш, бүгү тракторларын нийти дашкыны кезектерин септелгезин хуусаа бетинде оонаалды. Чесчи эш Астафьев бүдүрүлгө оонаалдын февралды-ла бүрүн күөсүдөп, дундаалкы эш Братолов ажыл нормазын хүн-бүрдө 160—270 хуу күөсүдөп, эске септелгеге бөлүктөрүн дундаалар ажылын саадатпас дөш болуун эки гуразы-биле кезээрде база ажылдап турган.

Чарыктын түнөлдөдөп доктаамал үндүр чорук хулаалгезин хуусаа күөсүдөп үлгүлүг ийи болуп турар. Оон хон-гаш-ла түнөлдү үнүп турган, МТС-тин дирекция чери болгаш партия организация-зы чарыктын мурнакчыларына шийчир кызыл туку-гаштарын тымысп келген, недөлдө бир катап үнүп турар агитхуу-дуска, «Механизатор» деп хана солунга мурнакчыларын ажылынын дуржулазын үргүлчү чарыктын турган.

Оон-биле чегерелештир бүдүрүлгөдө ажыл-шагы үзөр, чүвени урей кылып, күш-ажылдың сагыла-чурумун үрээр чоруктарын илгереткен болгаш ыңдыг четпестерин чалыдар дугайында чүдүлгөштер агитхуу-дуска, хана солунга үргүлчү чарыктын турган. Тракторист эш Чупраков ажыл үезинде хой чүдүрүшкү-биле дыкха хой шапканын анаа эрттирип турган. Оон ол четпестерин хана солунга бижеэн бол-

гаш ону шүтүмчүлөчү бау-биле карык-туралап чурган. Оон боду четпестерин минип көрөп чалыткан. Машина-трактор мастерскаянда ажылдап турар механизаторлары хайндырган ижер суг-биле хандырбаан дугайында чүдүлгө солунга база үнгөн. Бо талаалы-биле механизаторларын тегелдеш хандырткан.

Партия организациязы масса-политиктиг ажылды күөтөдирери-биле хемчег-терин ап турар. Делегейде болуп турар чоруктарын база бистин чуртувустун иштик амыдыралынын дугайында таны-дыгалар механизаторларын ортузунга чорутууну келген: Ам партиянын XX съездинин материалдарын механизаторлар өөрөнип турар. Идеологтук ажыл МТС-тин бүдүрүлгө ажыл-херээ-биле болгаш бүгү амыдыралы-биле сырый холбаалыг чоруп турар. Партия организациязынын политиктиг ажылына оң актив илдепкейлиг киришп келген. Коммунисттер эштер Васильев, Журавлев, партия кезиңүн эвес активтен эштер Олдрев, Бахалин олар механизаторларын ортузунга беседаларын, номчулганы тода билгилери-биле чорудуп турар.

Бо чамдык чедишкынир-биле кады бистин ажылчыста ам-даа эвээш эвес четпестер бар. Күш-ажылдың сагыла-чурумун үрээр чоруктар ам-даа бар, бүдүрүлгөдө күш-ажылдың организасташкыны кошкаш, МТС-те эртык кезектер үргүлчү-ле чок болуп турар. Коммунист эш Бурбүс сөзүгү үдө МТС-ке кээп ажылда-вастан, коммунист эш Саидов оол бүдүрүлгөгө илдепкейлиг ажылдап турар, партия организациязын бо коммунисттерин талаалы-биле амдында тодаргай хемчегтер ап шыдаваан.

МТС-тин дирекция чери болгаш партия организациязы часкы хову ажылдарын чедишкынир чорудар дөш хемчегтерин ап турар. Бүгү трактор бригадаларын хол-хоттарда чөдө берген, ам олар тарылга эгелээринин бетинде мал чөмөрин болгаш туудук ыяжын сөөртүп турар. МТС кы-вар, чазар материалдарын чедирип, трактор бүрүзүнө херектээр саваны, херекс-терин бөлөктөө. Трактор бригадаларына ажылдар агитаторлар балытатынган, көргүзүп самбарлары белеп, бригада бүрүзүн ном, дөшпөлөр-биле, спорт херекс-терлери-биле хандырар дөш хемчегтер алынып турар.

Калинин аттыг колхозта ажылдап турар эш Лавин бригадаларын, Мелевков аттыг колхозта ажылдап берип турар эш Назытов бригадаларын комсомолчу аныкчтарын трактор бригадалары часкы тарылганын эң кыска хуусаада, бөдик агротехниктиг дөшпөлө доозар дөш чарыкты калбар-ган. Эске бүгү трактор бригадалары со-циалисттик чарыктын хулаалгезин база алган. СЭП-нин XX съездинин төөтүлүг шийтирлэнирлер соруу кирген МТС-тин механизаторлары бо чылын бөдик дөштү чедишпашаа дөш уагуу сорулганын саган.

А. САГАЛАНОВ,

Шагаан-Ары МТС-тин партия организациязынын секретары.

Кичээнгей салыр

Барыш-Хемчик районда «Большевик» колхозун тарылга шөлү эрткен чылындын ийи калбар. Бүдүрүлгө планында көрдүнгөнин баура алгыга, колхоз бо чылын тараа култураларын 1125 гектарга тарып, а картофель болгаш поганна 68 гектарга олутур. Бо талаалы-биле белеткели элээр чорутууну турар. Хову ажылында шугут 186 кижи бар, олар тус бүрү ажылдарын айым-биле хулаалдыгы. Урезин белеткээр эвө-но 98 тонна кызыктасты, 41 тонна ар-байын болгаш 22 тонна чигетарааны арылап дооскан. Ындыг-даа болза, сула урезини мынчага чедишпашаа, белеткети-мээни чептес деп санаар апаар.

Удобрение чыдырар эвөно бо хүнерге чедишпашаа 460 тонна өдөкти болгаш 22 тонна хулаа тарылга шөлдеринде сөөртүп

чедишпашаа. Сугат бугаларын арылаар, ылангы оон дөшүн суг эрте бадар кылдыр белеткээрине 43 кижи ажылдап турар. МТС-тин чорудуп бээр трактор брига-далына колхозтан 35 кижи ажылдаар, олар амдыкташкан белеткенип турар.

Колхозтун хову ажылынын талаалы-биле белеткенинде четпестерин бирээни бол-за эрткен чылын чүлө 431 гектарын ан-дарган, а 694 гектарын чазын удуу айдарчк болуп. Ол ышкаш тарылгага киришп дөш тускайлаан 23 аттары ар-ган, оларын ам-даа, чазын ажыл үезинде-даа чөмөгөр сөгөн, сула кураваарлары чок. Дериг-херексөл чүдүлгөсүн септээр ажыл база багай организасташкы турар. Тарылгага белеткелге кичээнгей салыры негетинин турар.

С. ЛАСЮНОВ.

Очулдурукчу башкынын ажылы

Бистин областын национал школала-рында орус дылда башкылап турар өртө-мөри очулдурук турар. Ол дөргө нарын болгаш харымсалгалыг ажыл. Бо ажыл-га очулдурукчу башкынын орус, тыва дылдарын болгаш очулдурук эртемни, оон методун эки билген турары негетинер.

Танды районун Кочетов суурда чедишпашаа школанын очулдурукчу башкы-нында эш А. Доржу ажылдап турар. Маана холбаштыр бистин школада ол ажылды канчаар тургузуп турарымын дуржулга солчур сорулга-биле бо дошчу чүдөгө бижишпашаа тур мен.

Кичээлдин чедишкыниг болуру оон белеткели каныг болганын улуу-биле хамааржыры башкын бүрүзүнө билдир-гир. Бистин школанын очулдурукчу кичээлге хынамчалыг белеткенин, кичээл бүрүзүнө белеткенин очулдурук эртемниг башкыны-биле үргүлчү кады кылып турар. Ындыг кады ажылдакылга темада чү кол болуп турар, өөрөниш-челерин кичээнгейин кайнаар угланды-рын болгаш каныг чазыгар болу бээр, олардан канчаар чалыдарын баш бурунгаар бижишпашаа арганы берип турар.

Оон соонда темага хамаарышкан чүдү-

дери өөрөдөгө номун баураар орус, ты-ва дылдарга эки таныжар болгаш кичээл-дин ажыл планын кылып тургузар. Чам-дыкта очулдурук теманын хамаарышкан кол-кол билгилерин болгаш дүрмөрин, терминерин багай билчир чоруктар тур-гулаар. Ону болдурус дөш очулдурук эртемниг башкыны-биле кады ажылдап тургаш, кол чүдүлгөсүн эки бижишпашаа дөшпөлө чедишпашаа болгаш бил-динтир тайылбырлап берип шыдаар.

Кичээлдин минута бүрүзү башкы ки-жиге үнөйг, оу чөп ажылаарын ол орандаар. Бажаңга берген оонаалганын хыналдазын чорудуп, өөрөнишчел айтыр-гын харымал турда, үени кампап ап бы-лурунун аргазы турар. Башкынын айты-рыныга өөрөнишчел чүдүлгөсүн дундаал-лап, башкыга очулдурукчу дораз-на дамчыды берип олутар, ону ыңалдыр кылыры очулдурукчу башкынын орус дылдын эки билгилерин хамааржыр.

Кичээлдин чорудулганын эң кол чүдү болза чаа теманы тайылбырлаары болуп. Тема бүрүзү элээр каш бөлүктөргө хува-тынган турар, ол бөлүктөрин баураар баш-тай башкы тайылбырлап бөргө, очулду-рукчу база ол бөлүктөр айым-биле очулду-руг, Чижээ, 6 классын физиказын гори-

зонталдыг болгаш вертикалдыг угланышкы-нынын өөрөнип тургаш, баштай горизон-талдыг кезең, оон соонда вертикалдыг кезең тайылбырлаар.

Дуржулгаларын кылып турарынын үе-зинде башкы үзүктөлүшкыниг чугаал-лап, очулдурукчу дораз-на очулдурук турар. Очулдурукчунун очулганы кылып турар үезинде башкы дараазында темалар-га белеткенир. Чижээ, «Атмосфера» ба-зышкынын хемчээр» деп тема 6 клас-ка мынчаар кылган.

Агаарын байдалын баш бурунгаар би-лиш алырында атмосфера башкышкынын хемчээринин ужу-дузанын дугайында, барометрия хемчээринин дугайында до-чуу-биле чугаалап бээр. Ону очулдурук-чу очулдурук турарынын үезинде башкы самбырага барометринин хемчээрин бөдү-нү-биле чуруп кылар.

Башкынын болгаш очулдурукчунун кичээлге кады белеткелери болгаш хынам-чалыг ажылы, кичээл үезинде дүшүрү-п ажылдаары эки түнөлдөдөп чедишпашаа алы-рында дуулаар. Очулдурукчу башкыны-нын ажыл дуржулгаларын солшутууры — школада өөрөдөгө өртөдөгө акцияларын улу-г ужу-дузалаг.

Б. САВИН,

физика башкыны.

КОЛХОЗЧУ МАЛЧЫННАРДА

Малы массалыг оолдап турар

САМАГАЛДЫ. («Шынын» корр.). Ал-дыгы беш чыл планынын талаалы-биле СЭП-нин XX съездинин Директиваларын танышкаш, Тес-Хем районда Ленин аттыг колхозтун хой фермазынын ажыл-дакчылары нийтинин малын менди, хур-чыл ажырбышаан, оон чаш төлүн чидирип чокка бүрүн доруктуруп алырын хулаан-гын. Апрель 1-ге чедишпашаа 3004 кой-нун 3031 хураганнары болгаш 690 өм-күнүн 735 анайлары шугут менди.

Ферманын кыштагаларында мал оол-дашыканы амгы үдө массалыг үргүлчү-лөш турар. Эш Ойду-оолдун бо хүнерге чедишпашаа 238 хой 244 хураганнары, эш Нарамандыктын 167 өмшүзү 187 анайлары төрөөн. Ол ышкаш Сырат, Шойдак, Тамбар база эске-даа малчынар-нын кодан хойлары хур кыштагалар турар.

Инектер бызаалап турар

Чаа-Хөл районун Молотов аттыг көдө-ажыл-агый артелинин № 1 инек ферма-зында 170 төрүү инектерин 57-зи бы-заалаан. Оларын бызаалары бүрүн менди алынган, эки доруктуруп турар. Ол ферманын эргелекчи эш Лопсан малчынын кы-лар ажылдарын тус-тус хуваагылаан, ам-гы үдө бызаалаар четкен инектерин ээл-чегил дежурныйлар хайгаарып турар.

Уагу саанчы эш Артын чаа төрөөн 57 инектерин бызааларындан чарып саап турар. Фермада инектер болгаш бызаалар эки чөмөгө биле болгаш ажаалда-биле хан-дырткан.

Д. КАНДАН.

Эки уксаанын чаш төлүн ап турар

Сут-Хөл районун Биров аттыг көдө-ажыл-агый артелинин хойжулары мал эчи-зи эш Башкы-оолдун үдүрүлгө-биле чурт иштин хойларынын уксаанын эки-жидер, продуктуну бөдир сорулга-биле эрткен чылын меринос уксаанын кошкар-лары-биле 600 хойну тарып боозтаан.

Тарып боозтаан хойлар ам массалы-биле оолдап эгелээн. Хойжу эш Марта-оолдун ажаалгазында төрүү 200 хойдан 91 хой хураганнаа, 92 каракул хура-ганнаа эки доруктуруп турар. Ошкү кадарчы-зы эш Иркиш төрөөн 190 өмшүдөн 228 анайын камгалап алган болгаш оларын 76-зи ангор уксаанын анайлары болган.

Колхозта ам нийти-биле 562 хой, өмшү оолдаан. Малдын чаш төлүн чиди-рип чокка камгалап алыр дөш колхоз баштаар чери малдын ажаалгазынче кол кичээнгейин салып, эки шынарын мал чөмөни кыштагалар сөөртүп турар.

М. ОЧУР.

Ажыл-ишчи көдүрүлүшкүн

Өвүр районда «Совет Тынаны» беш чы-лы» колхозтун колхозчулары алдыгы беш чылдын баштайгы 1956 чылында салдыган ажыл-агый сорулгаларын че-дишкыниг боттандырырга чүдүлгөдүг ажылдап турар. Чижээ, хой кадарчызы эш Ырма бодунун коданында хон менди кыштагалышпашаа, төртүнгөн чаш мал-ын чидирип чокка доруктуруп ап турар. Ол ышкаш кыштаанда бир чурттага ба-жынын кылып дооскан, чаш малга калжа-дудуп алырынга оон ыяжын база белет-кеш алган. Колхозтун өмшү кадарчызы эш Хураак бир чурттага бажынын ыяжын база бүрүн эвээр дүжүрүп алган.

Артель бүдүрүлгезинин бүгү-ле учас-токтарында — фермаларда, хову ажы-лында болгаш туудуга-даа ажыл бөдик көдүрүлүшкүнүг калбарып турар. Ол болза, партиянын XX съездинин төөтү-лүг шийтирлэрин амдырал кырынга боттандырыр дөш көдөдөп ажыл-ишчи-лерин демисел. Моон-биле кады кол-хозчулар съездинин материалдарын ханы өөрөнип турар. Бо талаалы-биле пропаган-дистер Дүвөт-оол, Кызыл-оол, Дамдин, Дамбаа олар лекцияларын колхозтун амы-дыралыга холбаштыр, белеткелиг өрт-тириш турар.

Т. ДОРЖУ.

«Мурнакчы» колхозта

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» база Сталин аттыг колхозтарынын Мөнгүн-Тайгада хой фермаларында мал оолдаш-кыны массалыг эгелээн. «Мурнакчынын» кадарчызы эш Айадын коданында бо чылын төрүү 243 хой бар. СЭП-нин XX съездинин материалдарын танышпашаа, чаш малды чидирип чокка камгалап алырын оо хулаангын. Малчынын сөзү боттук ажыл-херектен ырышай турар, сөөгү хүнерге чедишпашаа төртүнгөн 151 хураганнаа менди доруктуруп турар. Ол ыш-каш эш Ойду-оол кадарып турары хой-лар хур кыштагалар, баштайгы төртүнгө-н 84 хураганнаа менди доруктуруп турар.

Сталин аттыг колхозтун ында ийи ко-дан хову база массалыг оолдап турар. Эш Сереннин 287 хойдан 257 хой төрөөн, хураганнары шугут менди. Эш Шожу-тун хойдан 106 хураганнаа төртүнгөн, ам төрүү 130 хой хонун хураганна-рын бүрүн өртүрүп алырын оо хулаангын турар. Моон-биле кады хой бүрүзүндө 1.6 килограммадан эвээш эвес дүгүт кыргын алырынга малчынар тодаргай хулаалгезин база ап турар.

Д. ӨЛЗЕЙ.

Кызыл Крестин ажылын экижидер

Чоокта чаа Кызыл Крестин область конференциязы болуп эрткен. Отчеттүг-үенин иштинде чорудуп келген ажылдар-нын болгаш моон солгаары сорулгалары-нын дугайында Кызыл Крест обкомунун даргазы эш В. Плетневтин илеткелин кон-ференцияга чугаалашкан.

Совет Эвелединин Коммунисттик партия-зынын XX съездин кады камгалаалынын ажылдакчыларынын мурунда улуг сорул-ганы салган. Партия болгаш чазак улус-тун материалдыг чаагай байдалын улам бедилди, чонга өмнөгө дууламчынын көргүзгөн болгаш санитар-профилактик-тик хемчегтерин чорударын экижидер дугайында үргүлчү сагыш салып турар.

Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай нийтигелде дөргө, массалыг эки тура ор-ганизациязы болуп. Ол болза массалыг сани-тар-профилактиктин болгаш санитар-ка-дыштыгыг хемчегтерин чорудар талаалы-биле кады камгалаал органнынга дуулаар. Ала-чуртун дайыннын инвал-литтеринге, Совет Армиянын дайында өлүрткөн дайынчыларын оң бүлөзине, чайгаар болуп халаптардан кагыдаан чурттагы чонга хой-нигитин дуулам-чынын организастаар сорулгалыг. Ол со-рулганы күөсөдир-биле Кызыл Крест бо-дунуң эге организацияларын бүдүрүлгө, албан черлеринде, колхозтарда, совхозтар-да, МТС-терде, өөрөдөгө черлеринде тур-гускулуп турар.

Кызыл Крестин II-ги область конфе-ренциязы болганындан бээр чөд ай эрткен, бо аразында областтыг колхозтарында 1126 кезиңүннөргө 50 эге организаци-ялар, бүдүрүлгө черлеринде 2188 кезиңүн-нөргө 84 эге организациалар бар. Ынчангаш нийтигел амгы үдө 328 орга-низациаларыг, 8 муң ажыг кезиңүннөргө болган.

Эге организациалар чурттагы чонга «санитар камгалаалга белеткел» — СКБ деп база школа назыныг уругларын «са-нитар камгалаалга белен бол» — СКББ деп демектерин алырынга белеткеш, са-нитария литературасын негетерип, са-нитария талаалы-биле тайылбыр ажылды чорудуп турарлар.

Алгы заролуун сапог мастерскаянда эге организациаларын даргазы эш Була-гова коллективтик кезиңүннөргө Кызыл Крестин ажылында хандыгып турар, ында ажыл эки тургустунган, Кызыл Крестин санитар булунууда аптечка болгаш ли-тератураны дөргөзгөн тургускан. Току-нун Кызыл Крест райкому (даргазы эш Синягина) ажылды илдепкейлиг чорудуп, чонун ортузунга Кызыл Крестин дугайында беседаларын, номчулгаларын өмнөгө ажылдакчыларынын дууламчыны-биле элээр калбарган, крестин нийтигелдегге дыкха хой чаа кезиңүннөргө кирип алган. Кызыл крестин Бил-Хем райкомунун дар-газы эш Гусева сөөгү үдө ажылды орта-ныстап эгелээн деп илеткели демдег-лээн.

Оон-биле кады чамдык районнарда Кы-зыл Крестин ажылы экижидеринин улуу, харын суларап турар. Чөөн-Хемчик рай-онунда Кызыл Крест эге организациалары-нын болгаш кезиңүннөргө саны дыкха эвээшкен, сөөгү чөд ай иштинде Кызыл Крестин райкомунун даргазына үш ки-жи солшумкан. Уагу-Хем райкомунун дар-газы турган Котиков Кызыл Крест нийтигел-иниң сай-хөөнүн ышкын вес чорудуп турганын илээр. Танды, Кызыл, Тес-Хем райком-нарын даргалары эштер Масина, Чигри-на, Мөнте олар ажылды кончуг куду ка-

руп турган. Сут-Хөл районун экижиз эш Семеновко саң кидилкиниг коллекти-винге санитар активин белеткээрин ху-лаанган, кичээлдер баштай болуп тура-даа сөөлүндө чорбастаан. Санитар албан-хулаалгелер районга ийи турганында ам чангыс арткан. База Эркин, Чаа-Хөл, Кызыл районнарында санитар албан ху-лаалгелер кижилер шугут чок деп өртөтөр оон ыңай чугаалаан.

Конференцияга Чаа-Хем районун Си-зимде ышкы ажыл-агый черинде Кызыл Крест эге организациаларын даргазы эш Горюшков сөз алган: «Эге организациа-ларда 80 кижи «санитария камгалаалга белеткел», 65 өөрөнишчилер «санитария камгалаалга белен бол» деп демектерин дузагааннар. Эге организациаларда са-нитар албанын кижилерин тургускулаан. Олар санитар-профилактиктинг ажылдарын чорудуп турар. Школада Кызыл Крест-тин кезиңүннөргө суурда чурттап турар кырганнарга шөф дууламчынын көргүзүп, оларга олар ышкы, сугуу белеткеш берип турарлар деп чугаалаан.

